

SVERIGES DÖV HISTORISKA SÄLLSKAP

Utgivare: Sveriges Döva Historiska Sällskap (SDHS)
Utkommer 2-4 gånger årligen och sändes gratis till SDHS medlemmar.
Redaktionskommitté: Per Eriksson.
Layoututförande: Per Eriksson och Göran Andersson.
Ansvarig utgivare: Per Eriksson, Röntmästargatan 85, 702 25 Örebro.
ISSN 1401-9566

• NR 11 •

• ÅRGÅNG 6 •

• AUGUSTI 2000 •

Ledare

□ Nu äntligen kommer vi ut med ett nytt nummer av SDHS´ tidning. Dröjsmålet har sin förklaring. Den främsta orsaken är familjeskäl. Min fru och jag har båda fått ställa om i vårt arbetsliv. I dag är ingenting självklart utan man får skapa helt nya arbetsområden för döva. Vi har verkligen fått erfa en helt ny inställning på dagens hårda arbetsmarknad, det är helt annorlunda än för 20 år sedan.

Men ens dövhet ger också möjlighet till något nytt – vilket gör att vi ändå ser framtiden an med tillförsikt!

För några år sedan gick Hony AB i Växjö i konkurs. För nytilkomna läsare av SDHS´ tidning informerar jag mycket kort att Hony AB hade en litterär- och tidningsverksamhet inom det dövhistoriska området. Nu har historien upprepats - med samma personer från Hony AB inblandade. Kultursällskapet Lejonet har fått så stora skulder att föreningen försattes i konkurs vid Växjö tingsrätt i början av juni. Anbud på konkursegendomen skulle vara ingiven till advokatbyrån senast 11 juli. Vad kommer sedan att hända med Lejonets dövhistoriska samlingar? Kommer den att fortsätta att vara sammanhållen eller splittras? Kommer en ny organisation att ta över samlingarna? Den närmaste framtiden får utvisa hur slutresultatet blir vid "sjön vid vägarna" (Växjö).

SDHS hade dövhistoriskt seminarium i Härnösand 8-9 oktober 1999. I detta nummer redovisar vi de olika föreläsningarna m m från seminariet.

Per

Rättelse

I förra numret av vår tidning refererades Margareta Lundells intressanta föredrag om Broby. Hennes namn stod under, eftersom referatet byggde på hennes anteckningar. Men det var jag – och inte hon – som gjort referatet och därför var det formellt fel att underteckna med hennes namn. Jag ber om ursäkt. Per

Den nya styrelsen för SDHS - fr v Roland Ask, Gunilla Wågström-Lundquist, Per Eriksson, Birgit Burman och Tomas Hedberg.

SDHS´ årsmöte

□ Årsmötetsförhandlingarna leddes av Lars Norberg. Mötet gick fort undan. Per Eriksson omvaldes till ordförande. Anneli Örlgård och Ulla-Bell Thorin hade av sagt sig omval. Tomas Hedberg omvaldes som ledamot. Tre nya namn kom in i styrelsen som ledamöter: Gunilla Wågström-Lundquist, Birgit Burman och Roland Ask. Samtliga är valda på 2 år. Målsättning, arbetsplan och revidering av stadgarna godkändes. SDHS´ logo, som Pia Renner hade ritat för några år sedan godkändes av årsmötet i sin helhet.

Middag och underhållning

På kvällen serverades en gammaldags middag á la slottsstek, ättiksgurka och potatis. Sådant som man serverades förr på söndagarna för eleverna. Eleverna och lärarna visade intressant underhållning. Mycket imponerande var det fina samspelet mellan lärare och elever när de roade deltagarna.

En gammal elev från början av 1950-talet berättade att en liknande föreställning hade medfört att eleven hade blivit relegerad från sin dövskola. Det var en typ av teater där eleverna "misshandlade" läraren, som spelade en gammal gående gubbe med en käpp.

Söndagens utflykt

Med minibuss åkte vi runt till de tre f d dövscolebyggnader som finns kvar i Härnösand. Speciellt i den tredje pampiga byggnaden var det många som mindes hur det hade varit förr i tiden. På framsidan var de fyra länens vapen påsatta d v s från Gävleborgs län, Jämtlands län, Västernorrlands län och Västerbottens län med byggåret i romerska siffror MDCCCLXXXV (1895). Därefter tog vi vägen upp till Vårdkasberget och tittade på Härnösands fina omgivningar. Vi hade tur med vädret jämfört med lördagen då det var envisa skylfall hela tiden.

Kristinaskolans 125-årsjubileum

□ Kristinaskolans rektor Bengt Danielsson berättade om skolans 125 årsjubileum som ägde rum under år 1998. Rektorn berättade om hur de hade planerat inför jubileumsåret.

Visserligen har skolan nu ändrat mycket men en ny aula är projekterad som ska ligga bakom gymnastikhuset. Den kommer att passa skolan bättre då alla kan se varandra.

Vid 115 årsjubileet 1989 hade skolan en temavecka som bl a Lars Kruth deltog i.

Innan dess fanns dövskolan i Stockholm, bildad av Pär Aron Borg på Manilla 1812. Även i Umeå fanns det en dövskola. 1868 bildades dövskola här i Härnösand, efter att en prästen hade motionerat till landstinget. Dåvarande skolbyggnad finns fortfarande kvar idag.

3 000 riksdaler skulle en uppbyggnad kosta med sex rum. Sex elever med föreståndare Krutmeijer från Stockholm, hade lärt sig från Borgs skola. Krutmeijer var inte fullärd men började här i Härnösand och använde teckenspråk i sin undervisning. Nästa föreståndare blev Lagenström som gick över till talmethoden.

1874 började man bygga en skolbyggnad som invigdes 1878 på Norra Kyrkogatan, som finns kvar än idag. Den fungerade som en skolbyggnad fram till 1896. Då ökade elevantalet till ungefär 25 från Härnösands närmaste omgivning.

Skollag för döva 1889

Hörande fick sin skollag år 1842 och döva år 1889. Norrland blev då indelat i två områden. Sjätte dövskoleområdet blev i Gävle. Härnösand fick det sjunde med de fyra nordliga länen; Jämtlands, Västerbottens, Norrbottens respektive Västernorrlands län.

Då byggde man den stora byggnaden vid Södra vägen, som blev klar 1896. Elevantalet växte undan för undan och var i början på 1900-talet 150.

Boende och skolsal var i samma hus. 1938 tog staten över ansvaret för skolan så att fyra rena dövskolor bildades i Sverige; Härnösand, Stockholm, Vänersborg och Lund. I Härnösand uppstod diskussion om skolans framtid. Många förslag framlades t ex att staten skulle få tomten vid Hovsområdet och att KA kunde ta över gamla dövskolan. Att flytta till Gävle föreslogs också.

Samtidigt var det krigstid i Sverige. Så beslutades det att bygga en ny skola vid Hovsområdet. Många ritningar gjordes. En byggnad byggdes för pojkar och flickor att bo separat i. Konstruktionen gjordes så att man inte skulle kunna se varandra.

1948 blev den nya skolan klar. Då vandrade eleverna med en väska till den nya skolan. För eleverna var det roligt att få komma till nya fräscha lokaler inomhus men ute var det trist. Den gamla dövskolans omgivning var avsevärt mer spännande med skog intill. Rektor Löfgren sa att nu kan eleverna gå från elevhemmet ("hemmet") till skolbyggnaden fram och tillbaka som om man

bodde hemma. Småpojkar bodde på botentvåningen och större grabbar på andra.

Integration lyckades inte

1974 började Bengt Danielsson på skolan. Hela elevhemmet var fullbelagt vid den tiden. 1964 ändrades dövskolan till grundskola. I samband med införandet av nya grundskolan så diskuterades det att ge skolan ett namn. Vinnande förslag kom från rektorns fru som skrev "Kristinaskolan" här på Hovsområdet. Förebild var drottning Kristina samt att en gata fanns i närheten som hette Kristinagatan.

Införandet av grundskolan betydde att låg-, mellan- och högstadium inrättades. Efter sju års skolgång behövde man ha många döva för att kunna skapa ett högstadium. Därför fick Kristinaskolans elever

efter sju års skolgång flytta till Örebro och fortsätta där.

Så småningom började de olika dövskolorna planera för eget högstadium på respektive ort. Förmodligen var Härnösand sist att få högstadium. Det var föräldraföreningen som skickade ett brev 1976 till skolöverstyrelsen. Det beviljades och högstadiet började sin verksamhet 1978 på en annan skola intill. Där hyrde man undervisningslokal eftersom Kristinaskolan inte hade plats. Tanken var också att döva skulle integreras bland hörande på gymnastiken samt trä- och syslöjd. Men det blev i stället en skola i skolan därför att kommunikationen inte fungerade alls. Men systemet bestod ända fram till på 1990-talet.

Boende på stan

I stället för att ha elevhem på skolan började man diskutera att eleverna skulle bo i villor ute i Härnösand. I slutet av 1970- och början av 1980-talet började man flytta ut eleverna till villor och några lägenheter. Eleverna fick då eget rum. I varje hus skulle fyra vårdare arbeta, så att antalet anställda ökades.

I och med att högstadiet inrättades så ökades även lärarna under 1980-talet. Då blev elevhemmet tomt. Idén blev att inrätta hörselskadade klasser med undervisning svenska på deras första språk med möjlighet att umgås med döva så att man fick lära sig teckenspråk. Men även hörande skulle vara i samma byggnad så att hörselskadade fick umgås. 1985 startades Hofskolan här med tre st hörande klasser bland hörselskadades. Även hörande syskon till döva fick åka gemensamt taxi till Kristinaskolan/Hofskolan och gå här. Detta system varade fram till 1996.

1994 kom en ny läroplan som starkt betonade en gemensam skola. Följden blev att hörandes klasser fick flyttas till en närliggande skola för hörande. Hörselskadade blev kvar och högstadium inrättades helt och hållet på Kristinaskolan för döva och hörselskadade från och med 1996. I stället för att ha indelningen med låg-, mellan- och högstadium inrättades fyra arbetslag, A, B, C och D-lag. Nu finns här tecken- och hörselklass. I höst har en förskoleklass startats med sex åringar.

Jubileumsbok kommer

De olika arbetslagen har sina åldrar/

Rektor Bengt Danielsson berättade om Kristinaskolans jubileum.

Den pampiga skolbyggnaden vid Södra vägen som blev klar 1896.

nivåer att ta hand om. Varför vi har tecken- och hörselklass beror på att en person med hörselskada/förlorad hörsel ska lättare få möjlighet få prova sin skolgång. Först har många gått i vanlig skola. Det fungerade inte att därefter flytta till Härnösand. Till hörselklassen sedan blivit nyfiken av teckenspråk, som till sist flyttat till teckenklass. Det finns även elever som har gått från teckenklass till hörselklass. Fördelen med arbetslag är att man kan variera eleverna efter ålder och kunskap ty varje individ utvecklas olika.

Min presentation av Kristinaskolan är

mycket ytligt. Vad som återstår av jubileumsåret är att skriva en bok. Den blir klar under år 2000. Vi började planera inför jubileet redan 1998. Tanken var att vi under 1999 skulle ha olika aktiviteter under hela läsåret i stället för att ha en enda dags firande. Startade 10 november 1998 då det var 50 år sedan då vi flyttade hit till nuvarande Kristinaskolan. 130 år sedan man startade dövskolan här i Härnösand, 20 år sedan man startade högstadium.

Det viktigaste var att eleverna skulle få vara med och bestämma. Att de fick känna sig delaktiga med jubileet. Olika aktivite-

ter växte fram. Det bestämdes att ha dövas dag på Kristinaskolan september 1998. 300 besökande kom till Kristinaskolan. Enligt Bengt var det den bästa händelsen som skedde under jubileumsåret.

Samma väder...

Men samma dag 10 nov 1948 skedde en stor brand så att vandringen från den gamla till nya dövskolan fick enbart en liten notis i lokaltidningen. Precis samma väder med 50 års mellan d v s blötsnö rådde ute!

Efter vandringen berättade f d eleverna hur det var förr i tiden. Det var spännande att se deras framförande. Ett tema var i samarbete med länsmuséet Murberget. Eleverna fick låna gamla kläder, äta gammal mat och leka lekar förr i tiden. En utställning ordnades på Murberget. Syftet var att göra Kristinaskolan mer allmän känd bland Härnösands befolkning.

Olika föreläsningar anordnades för allmänheten med olika teman under november månad. Lars Kruth var här 19 november och berättade om sin skoltid i flera smågrupper och på kvällen i en större.

Hemvändardag

Vi hade öppet hus 3 mars 1999 då hela Härnösand var välkommen att besöka dövskolan. Många nya kom och besökte skolan för första gången fastän de bodde på samma gata. Allt som allt blev det ungefär 400 besökare.

Hemvändardagen skedde 12 juni 1999 i strålände solsken. För att komma ihåg jubileumsåret föreslogs det av en elev att inrätta en labyrint på skolgården. Den finns utanför vaktmästarbyggnaden på en plätt. Idag ser man ibland småbarn leka i labyrinten. När man byggde labyrinten så fick varje elev skriva sitt namn på stenen. Kanske den finns kvar vid nästa besök om 50 år hos samme person?

Jubileumsboken skall skrivas så att även mindre barn ska kunna läsa den och den kommer att tryckas av SIH-Läromedel. Under jubileumsarbetet upptäcktes det att några elever hade dött under sin skoltid och begravts på kyrkogården i Härnösand. Kristinaskolan får disponera graven. Det ska ordnas en minnessten med text, med tanke på anhöriga. Vid invigningen är det tänkt att döva ska få möjlighet att närvara.

Döva idrottare i Norrland

□ I vårt avlånga land har döva hävdat sig i olika sammanhang när det gäller föreningsliv. Om vi tittar närmare så finner vi att många, även från Norrland, i sin ungdom varit duktiga idrottsutövare. Källor till följande redovisning är olika dövtidningar, arkiv och intervju med en person, som har anknytning till detta tema, utifrån projektet "Rädda dövidrottens arkiv och historia". För att kunna ge en bra bild, bör man vara bekant med Norrland och dess kultur, seder och bruk. Detta gäller även idrott i Norrland där klimat och väder har stor betydelse.

Det är en skillnad på att idrotta idag mot förr i tiden i Norrland. Därför känns det lite konstigt för mig som en infödd skåning att berätta om Norrlands döva idrottsutövare. Men tack vare projektet fick jag tillgång till flera olika källor.

Med Norrlands stora avstånd hade döva inte så många alternativ till utbyte. I stället fick man umgås med hörande. Det innebar att många döva har gjort bra resultat vid olika DM (Distriktsmästerskap) tävlingar. Det kan vara i brottning, boxning, friidrott, simning etc.

Man kan hitta intressanta källor från dövas tidningar genom åren, däribland dessa:

1937 En döv, Helge Andersson, från Boliden, deltog i ett DM i backhoppning. Han dog efter att ha missat ett uthopp. Helge var tidigare elev på dövskolan i

Härnösand, en ivrig idrottsman sedan sin ungdom. Han vann några DM tävlingar i backhoppning. Helge representerade även Boliden IF i fotboll och var också duktig i boxning.

1938 Lillie Olsson är också omnämnd som duktig i skidor, i konståkning och i skridskor. Tyvärr saknas bilder på dessa två duktiga idrottare från Norrland.

Vi går nu vidare till de mera bekanta och kanske idag bortglömda profiler.

Östen Eriksson, senare Parkvall

Dövas världsspel startade 1924 i Paris. Östen kan ses som den förste pionjären i olika tävlingar. Vid första SM för döva i friidrott år 1929 i Växjö deltog Östen som för-

ste norrlänning. Sverige deltog för första gången i världsspelen för döva i Nürnberg 1931, som var den tredje sedan starten i Paris. I Nürnberg deltog Östen som den förste norrlänningen. Där tog Östen silver på 10.000 m löpning.

Östen deltog även i de fjärde världsspelen i London 1935. På samma distans tog han silver igen. Östen var bosatt i Åsele. Under vintrarna åkte han mycket skidor och deltog i olika skidtävlingar. Under somrarna ägnade han sig åt löpning och tävlade då för IK Surd (!) i olika lopp. Det fanns nämligen ingen dövidrottsklubb i Norrland förrän under 1950-talet. Men varför valde Östen IK Surd i stället för IK

Hephata, som låg närmare till geografiskt, är mig obekant.

Sven Bäckman

Kanske en av de största idrottsmännen genom tiderna från Norrland. Som äkta jämtlänning växte Sven upp med snön. På så vis var det naturligt för Sven att åka skidor.

År 1945 genomfördes första SM för döva i skidor i Uppsala. Sven vann och blev den förste skidmästaren. 1947 började SDI:s styrelse diskutera om man skulle skicka en skidtrupp till den första vinterspelen för döva i Seefeld, Österrike år 1949. På något vis fick man veta att i Finland skulle man ha finska mästerskapet för döva i skidor. Man bestämde sig då att skicka dit Sven och Helge Sillrén.

Som lite kuriosa har Sven berättat om deras ankomst till Åbo. Där väntade döva finländare ivrigt på svenskarna. Vid ankomsten fick Sven uppe på båtens reling syn på en finländare, som tecknade "vad smala de är".

Första tävlingsdagen gick inte så bra. De båda svenskarna gjorde misstaget med att valla skidorna på hotellet. Sedan åkte de med buss till tävlingsbanan, som låg en bit utanför staden. Där var det kyligare som krävde en annan typ av vallning. Sven blev ursinnig över sitt misstag.

Men nästa dag tog Sven revansch och segrade till allas förvåning på den långa distansen efter att ha varit i ledningen från början till slut. Den döve mannen som vid ankomsten hade tecknat "de var små" gick snabbt fram till Sven och gratulerade till segern.

Därmed öppnades dörren för Sveriges deltagande i Seefeldspelen. I Seefeld tog Sven andra platsen. Man kan betrakta Sven Bäckman som en banbrytare för skidsporten.

En mera detaljerad artikel om Sven Bäckman kommer inom kort i tidningen DövSport.

Bo-Göran Henriksson

Bo-Göran Henriksson är ytterligare en jämtlänning. I sin ungdom prövade han olika idrotter och fastnade slutligen för kulstötning. Där fick Bo-Göran stora framgångar genom att vinna guld fyra världsspel i rad, 1969-1981. Han har också fortfarande kvar sitt världsrekord i paradgrenen kulstötning.

Bo-Göran kan också ses som ett original. Han umgicks gärna med andra kända personer som t ex Ricky Bruch och Hoa Dahlgren. Med den sistnämnda personen Hoa och en annan ägde han för en tid en restaurang i Stockholm.

Bo-Göran har också deltagit i flera tävlingar som imitator av Elvis Presley. Det är

Skåningen Per-Thomas Örlegård berättade om döva idrottare från Norrland.

Omkring 1948 - Sven Bäckman i spåret med publiken intill. Härlig inramning!

Ovan: 1953 vann Vally Lindberg 100 m i samband med Bryssel-VS. Vilken härlig fighting Vally hade!

Till vänster: Omkring 1953 skidade Lars Kruth för klubben Auris från Östersund i Repbäcken. Lars hade dolda talanger!

inte bekant hur det gick för Bo-Göran i imitatorstävlingarna. Vad Bo-Göran gör i dag vet jag inte.

Pontus Norberg.

En profil i Norrland och Vänersborg. Särskilt i Vänersborg firade han stora framgångar som bandyspelare hos dåvarande division ett laget Lira. Många äldre hörande som bor i staden minns honom än idag som en mycket duktig och slitstark spelare. Efter att ha gått på yrkesskolan blev Pontus

kvar i Vänersborg. Efter bandykarriärens slut flyttade han åter till Lycksele. I Lycksele utövade Pontus fotboll. Pontus kom med i dövas landslag och spelade 15 matcher på nationell nivå med fem mål som resultat.

Roland Strömsten

Roland är idag mera känd som en duktig trollkarl med artistnamnet Rollux, som turnerade runt i Sverige och uppträder inför både döv och hörande publik. Som ung var

han duktig i flera idrotter, t ex fotboll och friidrott. Jag minns honom särskilt från världspelen i Malmö år 1973. Roland hade då stora framgångar som en duktig fotbollssyttar. Han gjorde bland annat ett mål mot Rumänien i svenska lagets väg mot final.

Anne-Marie Strömsten

Hon är kanske Norrlands största idrottsprofil bland damerna? Hon är fortfarande aktiv året runt genom orientering på som-

rarna och skidor på vintern. Anne-Marie har vunnit både EM och VS i orientering. I skidsport har hon haft flera framstående placeringar, som resulterat i poängplats. Anne-Marie har också lyckats ta några medaljer i världsspelen med det svenska stafettlaget i skidor - silver 1991 och brons 1995.

Arne Snitth

Arne var en duktig skytt från Dalarna som deltog i tre VS. Han tog två guld i både individuell och lagtävling vid sitt första VS i Helsingfors år 1961. Arne arbetade som bagare i Furudal, nordost om Orsa i Dalarna.

Genom årens lopp vann Arne flera skyttemedaljer i dövas SM. Arne har även tagit flera framträdande platser i hörandes tävlingar. En gång fick Arne 248 av 250 möjliga poäng i en tävling.

Många av Arnes bekanta säger att hans andra hem var skyttehallen i Furudal. Arne var en social person och har skänkt flera priser. Arne är känd bland äldre döva i Dalarna. Han avled sommaren 1999 över 90 år gammal.

Elsa Backlund

Hon var bland de första kvinnliga som deltog i vinter-VS år 1963 i skidor. Elsa vann silver i damernas första skidstafettävling. Elsa hette då Pettersson i efternamn och bor idag i Dalarna.

Sven-Åke Norberg

En duktig idrottsman från Hudiksvall som deltagit i VS tretton gånger. Sven-Åke har alltså varit med om fyra sommar-VS och nio vinter-VS, varav tre som ledare. Som aktiv erövrade han totalt fyra skidstafettmedaljer, två silver och två brons. Sven-Åke är alltså en av de döva som har varit med om flest antal världsspel.

Frans Husberg

Han är mera känd som ledare och har varit SDI:s ordförande. Frans har varit verksam som slöjdlärare på Kristinaskolan. Lite anmärkningsvärt är att ungefär samma period har tre döva slöjdlärare varit verksamma på dövskolorna i Sverige. De tre var Lennart Bjersing, Manillaskolan sedan Sven Bäckman, Birgittaskolan och till sist Frans. Alla tre är idag kända som idrottsutövare och ledare.

Lars Norberg

Han är idag mer känd som ledare från Örnsköldsvik. Lars är numera hedersledamot hos SDI efter att ha suttit med i styrelsen över 30 år. Bland döva i Norrland är han känd för sitt engagemang bland döva och för sina speciella åsikter. Vid Åre-VS år 1963 var Lars med som ledare för svenska skidlaget.

Malte Kero

Han förtjänar också sin plats i dövas idrottshistoria. Sven Bäckman har berättat att i Örebro skulle ett SM i skidor för hörande genomföras. Som skidledare för döva fick Sven en förfrågan från arrangörerna om inte ett dövas SM kunde klämmas in på en ledig tävlingsdag?

Idrottsklubben med dåvarande namnet IF Nercia samtyckte att det skulle vara praktiskt med färdig funktionärsstab på plats samt att inget merarbete krävdes. Det var bara att skicka ut inbjudan och samla in anmälningar så att säga.

När det var dags för tävling stod Malte Kero där med en nummerlapp på bröstet. Sven undrade vem han var och såg att Maltes namn inte fanns med i listan, så tävlingsledningen tillfrågades. Då fick man veta att Malte kom från Malmberget.

Malte åkte för klubben Jukkasjärvi och tävlade bland hörande. Just i Örebro var

Malte med i klubbens stafettlag och hittills hade gjort det fint.

Tyvänn måste reglerna följas. Det innebär att Malte inte fick deltaga i dövas tävling oanmäld. Men året därpå och nästan 15 år framöver fick Malte vara med och tävla. Malte var då ca 35 år gammal när han för första gången var med och tävlade för dövidrott.

Sven Bäckman har berättat att om Malte varit med döva tidigare, så skulle det ha säkert gått bättre för Sverige i tidigare VS, speciellt i stafettlagen. Malte har deltagit i fyra VS från 1987 fram till 1995, då han var nästan 50 år gammal.

Därför tycker jag att Malte har en plats i dövas idrottshistoria.

Vally Lindberg

En norrlandstös som vi inte får glömma! Vally slog igenom i början av 1950-talet. Hon vann två guld, ett silver och ett brons vid Bryssel-VS år 1953. Hennes klubbtilhörighet var då DSK Rask från Skellefteå.

Vally flyttade söderöver till Falköping och fortsatte tävla i friidrott men var då inte lika framträdande. Hon var unik på ett sätt, nämligen att hon har varit tränare för ett hörande herrlag i Falköpingtrakten.

Vally är också känd som mångårig lärare på Västanviks folkhögsskola. Nyligen flyttade hon sina bopålar åter till sitt kära Jämtland. Kanske är hon och Anne-Marie Strömsten Norrlands största kvinnliga profiler??

Det finns säkert flera andra idrottsprofiler runt om i Norrland som ej fått plats denna gång, eller om de har "glömts bort". För att nämna några är de: John-Erik Sivervall, Fritz Olofsson, Kalle Sjöberg, Lisbeth Wikström, Peter Thuresson, Sven-Erik Bohlin, Lars-Gunnar Lundström, Sara K Andersson etc.

Om det visar sig att det finns flera personer som har glömts bort så var god tag kontakt med undertecknad. Ingen blir gladare än jag om jag får komplettera mina nyvunna kunskaper om dövidrott i Norrland!

Per-Thomas Örlegård

Texttel:

040-125387 dagtid

040-549134 kvällstid

Fax: 040-549139

E-mail: ptoo@mailbox.euromail.se

Per-Thomas (PTÖ) arbetar för närvarande med dokumentering och uppbyggnad av en databas om dövas idrottshistoria i Sverige. Bidrag har beviljats från Allmänna Arvsfonden. PTÖ reser här och där i Sverige med en ambulerande utställning samt bildspel från sin powerpoint.

Per

Sven-Åke Norberg hissas av lyckliga lagkamrater sedan de erövrat silver i stafettävlingen 3x10 km vid Adalboden-VS 1967. Övriga är från vänster Sven Bäckman, Sven-Erik Bohlin, Lars-Gunnar Lundström och Frans Husberg.

□ Dagens sista föreläsning framfördes av Lars Kruth. Han framförde en enkät från 1960, som gjordes av dåvarande Skolöverstyrelsen till 300 döva personer i olika åldrar. Frågorna som ställdes till dem handlade om; trivsel i skolan och fritid, vad de tyckte om teckenspråket i undervisningen, relationen mellan lärarna och eleverna. Föredragshållaren hade en önskan att man ska göra en ny undersökning och se vad som har hänt på 40 år. Har det idag blivit bättre eller sämre? Det vill säkert många döva veta.

Ulla-Bell Thorin

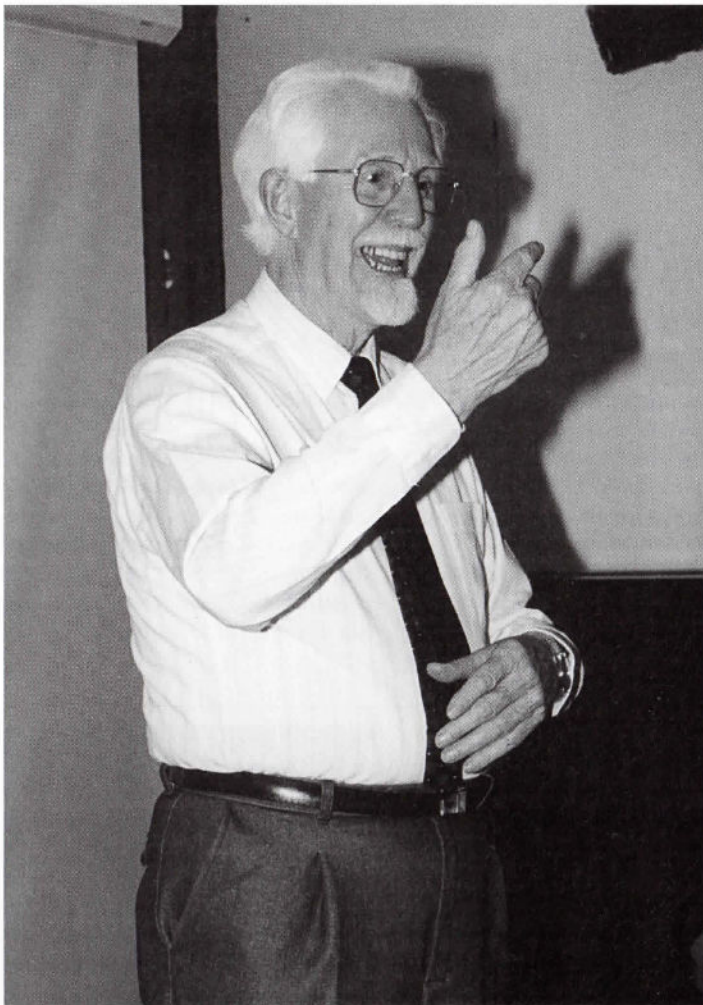
Döva barn i skola

□ Det som jag idag framför grundar sig mest på egna erfarenheter. Det finns mycket liten forskning om hur döva småbarn upplevde de första åren i dövskolan. Detta gällde både skolor som hade internat och externat. Då jag började dövskolan i Härnösand 1932 var jag 10 år gammal och skulle bli 12 år i november samma år.

Det var plågsamt att se de döva barnens vilshenhet när de sökte någon att ty sig till. Det är ingen tvekan om att de första åren för en del av nybörjarna satt djupa spår hos dessa barn som vuxna. Under mina år som förbundsordförande i SDR 1955-1967 reste jag nästan varje veckoslut ut till dövföreningarna ute i landet och kunde då se att för barn som jag nämnt härovan blev dövföreningen ett andra hem.

1960 beslöt förbundsstyrelsen att vi skulle söka pengar hos Jerringfonden till en undersökning som fick namnet: **En undersökning av vuxna döva personers erfarenheter, åsikter och önskemål beträffande vissa förhållanden i svenska skolor för döva barn.** Vi på SDR menade att en sådan undersökning skulle ske med bistånd av Skolöverstyrelsen (SÖ). På SÖ fick vi prata med dåvarande skolkonsulenten Sven Söderqvist, som föreslog att vi skulle tala med föreståndaren på Dövläroreseminariet på Manilla-skolan. Föreståndare var då fil. lic. Göte Hanson. Göte förklarade att frågorna som vi ville ha svar på måste utformas på ett vetenskapligt godtagbart sätt. Vi kom också överens om att undersökningen skulle delas upp i två delar och andra delen skulle avse: **Undersökning av hur vuxna döva finner sig tillrätta i en hörandes värld.**

Hela undersökningen genomfördes som ett examensarbete läsåret 1961-62 av Margareta Hanson med Göte som handledare.

Lars Kruth föreläser.

Ur SDR:s medlemsregister utvaldes slumpvis 300 personer, hälften män och hälften kvinnor. Urvalet skedde så att 50+50 från storstad, 50+50 från stad och 50+50 från landsbygden.

Att man valde storstäder och stad berodde på att efter andra världskrigets slut hade flykten från landsbygden börjat och på 1960-talet arbetade de flesta döva inom industrin, som i flesta fall låg eller i anslutning till städerna. Frågeformulären sändes ut i SDR:s regi. Efter radering av namnen och kodning sändes de till dövläroreseminariet på Manilla.

Av de 300 formulär som sändes ut återkom 177 besvarade, men först efter två påminnelser. Vi kom underfund med att döva hade svårt att tolka frågorna på rätt

sätt. Karl-Erik Husberg och jag ordnade så att vi träffade dem som fått frågeformulären och tolkade frågorna åt dem på teckenspråk. Då gick det lättare.

Många av svaren var överraskande. Exempelvis; Med frågan om döva och hörselskadade som velat gå i skola för hörande blev svaret följande: 47 procent skulle absolut, mycket gärna, gärna gått i skola för hörande. 53 procent mindre gärna, absolut inte vilja gå i skola för hörande. Omsatt i antal personer så skulle 71 vilja gå i skola för hörande och 55 st i skola för döva.

Exempel på några frågor med svar kommer här:

Fråga B.6: "Jag tycker läraren rättade mitt tal för mycket, lagom, för litet", har besvarats av 165 personer sålunda: 20 procent tyckte läraren rättade talet för mycket, 55 procent lagom och 25 procent för litet.

Fråga B.7: "Jag tycker nu, mycket, lagom, inte om att tala ute bland människor" har besvarats av 170 personer sålunda: 34 procent tycker nu mycket, 58 procent lagom och 8 procent inte om att tala ute bland människor.

Fråga B.10: "Jag tycker att döva barn inte skall få lära sig teckna i skolan, har besvarats av 165 personer sålunda: 14 procent tycker att döva barn inte skall och

86 procent att de skall få lära sig teckna i skolan.

Fråga B.11: "Jag tycker att en lärare, inte skall, skall teckna när han undervisar", har besvarats av 164 personer sålunda: 32 procent tycker att en lärare inte skall och 68 procent att han skall teckna när han undervisar.

Ovanstående stolpar kommer från Lars Kruths föreläsningssapper. Det skulle vara intressant att göra en helt ny undersökning och se om det har hänt något efter 40 år.

Per

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen på baksidan (ej adressidan)

Återsändningsadress

SDHS, c/o Eriksson
Räntmästargatan 85
702 25 Örebro

Efter lunchens mycket utmärkta östersjölax visades ett bildspel av olika diabilder. Barnen fick visa vilka olika saker de hade gjort under ett läsår. Lars Kruth var glad att se hur lyckliga barnen är idag i jämfört med hans skoltid.

Att resa hem - då och nu

□ En lärare vid namn Silverplats bläddrade i Ny Tidning för Sveriges Dövstumma och hittade en berättelse om hur man gjorde en resa förr i tiden då eleverna med tåg åkte hem från dövskolan. Tanken var att låta dagens elever få göra samma resa.

Med samma tåg, övernattnig i samma hotell, hur lång tid tog resan, m m?

Den gamla tågtidtabellen jämfördes med den nya. Eleverna fick jämföra hur lång tid det tog. Vilken typ av lok användes - ånglok, kol eller annat?

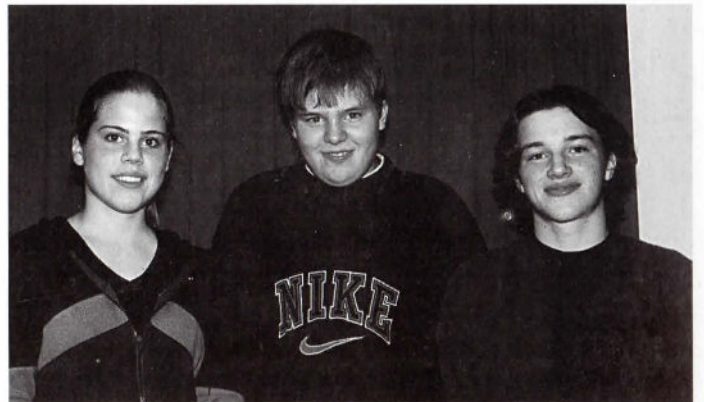
Silverplats fick förmånen att följa med sin klass. Det hela

redovisades när det var öppet hus på Kristinaskolan.

Rakel Boman; För ungefär ett år sedan gjorde vi en tågresan upp till Luleå/Boden. Samma resa som man gjorde för 50 år sedan. En gammal tant som hette Irma följde med oss och berättade mycket om tågresan. Rakel satt intill Irma och ställde frågor hela tiden. Själv åker Rakel buss tre timmar varje fredag och måndag. På vägen upp förbi Sollefteå, Sorsele övernattade de på hotell någonstans. I Luleå besöktes dövföreningen där en äldre döv berättade om hur det var förr i tiden.

Silverplats berättar.

Några elever från Kristinaskolan.

Styrelse 1999-2001 för Sveriges Döv Historiska Sällskap:

Per Eriksson, ordf, Birgit Burman, sekreterare, Roland Ask, kassör, Gunilla Wågström-Lundquist, ledamot, Tomas Hedberg, ledamot.

Postmottagare: c/o Eriksson, Räntmästargatan 85, 702 25 Örebro. Fax 019/125302.

E-mail daufr@hotmail.com. Medlemskap för enskilda 100:- och organisationer 250:- /år. Tidningen utsändes gratis till alla medlemmar. Pg 85 41 21-1.